

Ковалишин Інна Василівна,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки.
Факультет психології,
кафедра педагогічної та вікової психології.
Науковий керівник: **Мушкевич М.І.,**
кандидат психологічних наук,
доцент

САМООЦІНКА ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Формування зрілої, всебічно розвиненої особистості, здатної найбільш повно реалізувати свої можливості, передбачає наявність у неї вміння аналізувати та адекватно оцінювати свої вчинки, поведінку, а також відносини з оточуючими людьми. Успішність цього процесу багато в чому залежить від рівня самооцінки, яка є важливим фактором саморегуляції та контролю розвитку особистості.

Відповідно до теоретичних і практичних досліджень Т.Ю. Андрущенко [2], А.В. Захарової [2], А.І. Ліпкіної [3], Є.І. Савонько [4], С.Ф. Спічак [5] та ін. молодший шкільний вік – це період, найбільш сприятливий для формування самооцінки, оскільки саме тоді ускладнюються та уточнюються уявлення про власне “Я”, збільшується критичність та зростає самостійність оцінок своїх вчинків та поведінки.

Саме тому, метою нашого дослідження було визначення особливостей самооцінки дитини молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Емпіричне вивчення особливостей самооцінки дітей молодшого шкільного віку з затримкою психічного розвитку проводилось на базі Волинського центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів Міністерства праці та соціальної політики України. В дослідженні брали участь 18 дітей молодшого шкільного віку (7-10 років). Серед них було 44,4% (8 осіб) дівчаток та 55,6% (10 осіб) хлопчиків. У своїй роботі ми використовували комплекс методів, серед яких, були спостереження, бесіда, тестування.

Для дослідження самооцінки нами була застосована методика Т.В. Дембо і С.Я. Рубінштейн в модифікації Т.І. Габріял з деякими змінами в параметрах [1]. Мета дослідження – з’ясувати особливості оцінювання дітьми себе за такими якостями як розум, здоров’я, добро та щастя.

Респондентам пред’являлися картки з намальованими на них східцями із запропонованими особистісними якостями та просили їх віднайти своє місце на кожній із них. Дітям необхідно було обрати відповідь за шкалою оцінок від найвищого показника до найнижчого, наприклад, найдобріший, дуже добрий, добрий, більш-менш добрий, не дуже добрий, злий, найбільш злий.

Після цього з дитиною проводилась діагностична бесіда, в ході якої з’ясовувалося, чи правильно дитина зрозуміла якість, яку пропонувалося оцінити та чому була обрана саме ця оцінка.

Для того, щоб оцінити адекватність оцінок дітей, те ж саме завдання ми запропонували виконати експертам, якими виступили батьки та вчителі-реабілітологи. На основі своїх особистісних спостережень дорослі оцінювали кожного учня за тими ж шкалами. Порівнюючи оцінки дітей з оцінками дорослих, ми зробили висновок про адекватність самооцінки респондентів.

Як показав аналіз отриманих даних, порівняно з дорослими діти схильні більш високо оцінювати свої особистісні якості, некритично ставляться до себе та своїх вчинків. Крім цього, при виконанні завдань респонденти оцінювали себе не за реальними знаннями та вміннями, а за бажаними. Що ж стосується оцінок експертів, то вони займали, в основному, середні позиції, що відповідає середньому рівню самооцінки.

Отже, ми можемо зробити висновок про те, що діти молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку схильні завищувати свої вчинки та можливості. На нашу думку, це може бути результатом недостатнього рівня розвитку критичності мислення та особистості даної категорії дітей, а також нездатністю адекватно оцінювати власні особистісні якості.

Наші подальші дослідження будуть спрямовані на поглиблене вивчення психологічних особливостей самооцінки дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку, з'ясування факторів та чинників, які мають вплив на цей процес, з метою підбору корекційних технік для подолання неадекватних самооціночних проявів даної категорії дітей.

Список використаної літератури

1. Габриял Т.М. Самооценка как метод изучения личности / Т.М. Габриял // Проблемы патопсихологии – М.: Изд-во Моск. гос. ин-та кор. псих., 1972. – С. 105-117.
2. Захарова А.В., Андрущенко Т.Ю. Исследование самооценки младших школьников в учебной деятельности / А.В. Захарова, Т.Ю. Андрущенко // Вопросы психологии – 1980. – № 4. – С. 90-99.
3. Липкина А.И. Самооценка школьника / А.И. Липкина // Воспитание школьников – 1977. – № 4. – С. 52-58.
4. Савонько Е.И. Оценка и самооценка как мотивы поведения школьников разного возраста. / Е.И. Савонько // Вопросы психологи – 1969. – №4. – С.107-116.
5. Спичак С.Ф. Возрастная динамика самооценки у школьников / С.Ф. Спичак // Социально-психологические проблемы формирования личности и учебно-воспитательного коллектива. – М.: Изд-во Моск. гос. пед. ин-та, 1978. – С. 12-21.